

AB birincil hukuku

Aday üye olduğumuz AB'nin, hukukunun kaynakları arasında yer alan Birincil Hukuk (primary law), kısaca kuruluş antlaşmalarını kapsar. Kuruluş antlaşmaları ile beraber, bu antlaşmaların ayrılmaz parçası olan ekleri, protokoller, mektuplar, bu antlaşmaları değiştiren ya da ekleme yapan antlaşmalar da birincil hukuk kapsamındadır.

AB'nin henüz bir anayasası olmadığı da gözönünde bulundurulduğunda, söz konusu kurucu antlaşmalar AB'nin Anayasası olarak nitelendirilir.

Bu kurucu antlaşmalar, taraf olan devletlerin ulusal anayasalarının üstünde yer alırlar. Birleşme antlaşmaları ile aday ülkelerin topluluğa giriş antlaşmaları da anayasal nitelikte kabul edilen antlaşmalardır.

Avrupa Topluluğu Adalet Divanı (ATAD) görmüş olduğu Tad, Handels- Gesellschaft, Nold davalarında, AB hukukunun kurucu antlaşmalarının, üye devletlerin anayasalarıyla çatışmaları halinde, ulusal anayasaların değil, Topluluk hukukunun uygulanacağına hükmetmiştir.

Birincil Hukuk uluslarüstü bir niteliğe sahip olup, uluslararası antlaşmalarla aynı nitelikte değildirler. Birincil Hukuk sadece AB'ne üye ülkelere değil, üye ülke vatandaşlarına da uygulanır. Halbuki uluslararası antlaşmalar, nitelikleri gereği sadece akit devletler arasında bağlayıcıdır, taraf devletlerin vatandaşları üzerinde hüküm doğurmazlar.

Birincil Hukuk olarak aşağıdaki antlaşmalar sıralanabilir:

1) Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Antlaşması ve ekleri (1951). Bu Antlaşma 23 Temmuz 2002'de yürürlükten kalkmıştır.

2) Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) Antlaşması (veya Roma Antlaşması, 1957)

3) Avrupa Atom Enerjisi Antlaşması (Euratom, 1957)

4) Avrupa Toplulukları için Müşterek Organlar Hakkında Antlaşma (1957)

5) Avrupa Topluluklarında Tek Konsey ve Komisyon olmasını öngören Antlaşma (1957)

6) Birinci Bütçe Antlaşması (1970)

7) Birleşik Krallık, Danimarka ve İrlanda'nın AET'ye katılmalarına ilişkin Antlaşma (1972)

8) Bütçe Antlaşması (1975)

9) Yunanistan'ın AET'ye katılmasına ilişkin Antlaşma (1979)

10) İspanya ve Portekiz'in Topluluklara katılmalarına ilişkin Antlaşma (1985)

11) Tek Avrupa Senedi (1986)

12) Avrupa Birliği Antlaşması (Maastricht Antlaşması, 1992)

13) İsveç, Finlandiya ve Avusturya'nın AB'ne katılmalarına ilişkin Antlaşma (1993)

14) Amsterdam Antlaşması (1997)

15) AB Temel Haklar Şarı'nın İlanı (2000)

Yukarıda sıralanan Kurucu antlaşmalar yani Birincil Hukuk, AB hukukunun normlar hiyerarşisinin en üstünde bulunurlar ve Topluluk kurumlarının belirlediği İkincil Hukuk (Secondary Law) kuralları, kurucu antlaşmalara aykırı hükümler taşıyamazlar.

Roma Antlaşması'nın 249. maddesi uyarınca, İkincil Hukuk diye tanımlanan tasarruflar ise, Tüzükler (regulations); Yönergeler (directives); Kararlar (decisions) ve Tavsiyeler ve Görüşler (recommendations ve opinions) olarak tanımlanmışlardır.

Türkiye, ilk defa Annan Planı dolayısıyla, AB Hukuku ile tanışma fırsatını buldu. Önümüzdeki dönemde, bu kavramları daha çok ve sık duymaya başlayacağız. Biz de, bu kavramları kısaca bir kere tekrarlayalım dedik.